

LA TRIBUNA

Tornem al paternalisme autoritari

Despullen l'estat de dret bandejant el Consell General

JAUME

BARTUMEU
CASSANY

Excap de Govern

En aquesta mateixa tribuna de l'edició del Diari del 13 de novembre del 2020 exposava la meva preocupació inicial davant l'anunci, publicat el 4 de novembre, que s'estava preparant una modificació de les lleis de sanitat i de seguretat pública.

Ara, la lectura de la Llei 19/20 de modificació de la Llei 30/2018, del 6 de desembre, qualificada de seguretat pública i de la Llei general de sanitat del 20 de març del 1989, aprovada pel Consell General el 23 de desembre del 2020, em provoca una gran inquietud.

La llarga exposició de motius explica que el legislador tracta de preveure mesures obligatòries per protegir la salut pública.

Tanmateix, sota el paraigua de la situació d'emergència sanitària, sembla clar que es vol dur a terme una seriosa i ben poc ponderada suspensió dels drets dels ciutadans i permetre una intromissió de l'Administració en la vida privada.

El text no permet pas afirmar que s'asseguri el principi de seguretat jurídica ni l'adequada proporcionalitat en l'aplicació de totes les mesures restrictives que promou.

Tant és així que em sembla que resulta necessari recordar la importància que té a Andorra, com a Estat de dret democràtic i social, tant la subjecció a la Constitució com la lleialtat a ella per part dels representants polítics en el compliment de les seves obligacions.

La lleialtat, que va més enllà del respecte o de la fidelitat, representa el compromís mateix de tots i cadascun dels polítics amb allò que els ha permès obtenir la responsabilitat que, en virtut d'això, han d'exercir.

No es tracta únicament de la

lleialtat constitucional que es demana a les institucions democràtiques establertes –Consell General, Govern i comuns–, sinó que també es tracta del veritable compromís de respectar la Constitució en el contingut mateix del seu text.

En guanyar, amb la Constitució del 1993, drets i llibertats les andorranes i els andorrans ens vam poder fer nostre l'Estat, deixant enrere el règim de paternalisme autoritari dels Coprínceps i els seus serveis.

Avui, mitjançant una mena de cop d'estat d'urgència, el Govern i la seva majoria del Consell General volen tornar trenta anys enrere. Tornem al paternalisme autoritari.

Dominique Rousseau, professor de dret constitucional a la Universitat de París-I-Panthéon-Sorbonne i membre del nostre Tribunal Constitucional, ho ha descrit, en relació amb França, magníficament així:

“Avui, per un cop d'estat d'urgència, esborrant anys de lluites polítiques, l'estat es reapropia els ciutadans, suspenent els seus drets, reduint la seva llibertat de moviment i dictant-los la seva manera d'ésser al món fins al més íntim de la seva vida: no ser més de sis a taula, obrir les finestres sovint, ajornar els casaments i les festes de família, tornar a casa a les 21 h, reduir els moments de convivència... En definitiva, després d'haver dominat les ànimes i les llibertats, el nou estat d'urgència domina els cossos. Tornem doncs als orígens. La por a la mort, deguda a la Covid-19 o a l'acte terrorista, fa surar a la superfície l'Estat potència, posa al comandament el principi de seguretat contra el principi de lli-

bertat. L'Estat de dret es despulla. Es margina el poder legislatiu, es contorneja l'autoritat judicial, els sindicats i associacions són menystinguts i els ciutadans oblidats.” (*Le Monde*, 21 d'octubre del 2020)

I és ben cert que, com escriu Dominique Rousseau, el principi de separació de poders que feia aguantar la democràcia política s'enfonsa per la concentració de poders en mans de l'executiu.

El nus de la qüestió és, sobretot, el de la legitimitat d'aquestes restriccions. L'Estat de dret es defineix per la garantia de la separació de poders. El Consell General vota la llei, el Govern l'aplica i els Tribunals ho controlen. Però amb lleis com la que comentem el Consell General abandona una part de la seva responsabilitat en mans de l'executiu. És a dir, que l'exigència constitucional del control democràtic es posa entre parèntesi.

I tot apunta que ens voldrien fer acostumar a aquest desequilibri institucional.

Les restriccions als drets i llibertats ciutadanes potser tenen justificació, però qui ho diu? Un home, Xavier Espot, i el seu Govern.

Així ens han portat a escoltar la ràdio o mirar la televisió esperant angoixats els anuncis dels portaveus del Govern per saber el que serà la nostra vida en els propers mesos. Estem ben lluny de la democràcia parlamentària pensada a la comissió tripartida que va negociar la Constitució el 1992 i 1993.

L'activació d'aquests nous mecanismes limitadors de drets reconeguts a la Constitució, concebuts en uns termes subjectius genèrics –els destinataris són totes les persones que resideixen a Andorra al

marge de si estan infectades o no i de si estan o han estat en contacte amb altres malalts– aixeca importants dubtes pel que fa a la seva adequació constitucional. Dubtes que fan pensar que fins ara no hi havia pas una base normativa que permeti aquestes restriccions.

En el nostre ordenament constitucional la regulació dels drets fonamentals s'ha de fer mitjançant llei, és a dir, adoptant una norma que és el producte de la voluntat dels representants de la ciutadania reunits al Consell General.

I pel que fa a la previsió d'aquestes limitacions, el legislador està habilitat a establir-les sempre que persegueixin una finalitat constitucionalment legítima, es justifiquin en la necessitat de protegir altres drets o béns constitucionals i, alhora, respectin el principi de proporcionalitat.

Durant el debat al Consell General, el 23 de desembre del 2020, el portaveu del grup parlamentari de terceravia-Unió Laurediana, Josep Pintat, va situar prou bé l'eix del que cal recriminar al text aprovat: la llei posa en mans del Govern, sense necessitat de declarar l'estat d'emergència, és a dir, sense sol·licitar l'autorització i sotmetre's al control del Consell General, la potestat d'afectar directament drets fonamentals, i d'efectuar judicis de ponderació respecte de diversos drets fonamentals, adoptant mesures que en qualsevol cas sempre n'afectaran o restringiran un en perjudici d'un altre.

La por de la contaminació, molt sensible a la societat andorrana, no es pot pas compensar amb un excés de mesures autoritàries. La competència d'examinar aquestes disposicions amb vigilància i discerniment pertany als consellers generals que poden, en cas de dubte, acudir al Tribunal Constitucional, protector dels drets fonamentals i garant de la Constitució. I al meu entendre els nombrosos dubtes que aixeca la Llei 19/2020 justificarien àmpliament aquest recurs al Tribunal Constitucional.